

פְּרִשֵׁת וְאַתְחַנֵּן

הדין שעושה השי"ת באומות הוא חסד
לישראל

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ (ד ט). כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לִילֵךְ תָּמִיד בְּדַבְּקוֹת לַחֲשֹׁב בְּרוּמֹת אֶל יִתְבָּרֵךְ, לִבְחֹן בְּנִפְשׁוֹ וּבְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר רוֹאֶה תָּמִיד נִסִּים וְנִפְלְאוֹת וְנוֹרָאִים בְּבְרוּאָיו. וְהַתְחַלָּה לְבּוֹא לַהֲמַדְרֵגָה הַזֹּאת צָרִיךְ מִתְחַלָּה לַחֲשֹׁב בַּחֲלֹק הַנֶּתֶן לוֹ מִמַּעַל, וְהוּא הַנִּפְשׁ שְׁלוֹ, מֶה הִיא וְאִיךָ הִיא פּוֹעֶלֶת נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת י). בְּחִמּוּשָׁה דְּבָרִים הַנִּשְׁמָה שׁוּה לְהַבּוּרָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ. אָבֵל כְּשֶׁאֵין יוֹדֵעַ אֵת עֲצָמוֹ הוּא מַחֲסֵר יָדִיעָה גַּם כֵּן בְּבוּרָא בְּרוּךְ הוּא, כִּיּוֹן שְׁאֲפִלוֹ עֲצָמוֹ הוּא אֵינוֹ בּוֹחֵן. * וְזֶהוּ הַשְּׁמֵר לָךְ וְשִׁמְרֵה נִפְשֶׁךָ, כִּי אִם לֹא תַעֲשֶׂה כֹךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֵת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ, הֵם רוּמֹת הַבּוּרָא בְּרוּךְ הוּא שְׁאָדָם רוֹאֶה תָּמִיד בְּעֵינָיו הַפְּלֹאת הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת, עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁגִּיחַ בְּעֲצָמוֹ תָּמִיד, וְק"ל:

עבודת הצדיק שלא יולד שום צער
לכני ישראל

בַּצֹּר לָךְ וּמִצְאוּךָ בּוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בּוֹ וְשִׁכְבְּתָ בּוֹ, עַד לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ בּוֹ (ד ל-לא). נִרְאֶה, עַל פִּי שְׁאֲמְרוּ חַז"ל (ע"ז נה). 'חֲלָאִים רָעִים וְנִנְאֲמָנִים' (להלן כח נט) בְּשִׁלְיָחוֹתָם, שְׁאָף עַל פִּי שְׁנֵתָן רְשׁוֹת לְמַקְטָרָג חֲלִילָה לְאַיִזָּה צָרָה חָס וְשָׁלוֹם, אָף

וְאַתְחַנֵּן אֶל ה' בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר בּוֹ אֵתָה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת בּוֹ' (ג כג). הָיִיתָ שְׁנֹאֲמַר בְּמָקוֹם אַחֵר (שְׁמוֹת טו ו) 'יִמִּינֶךָ ה' נֶאֱדָרִי בּוֹ, כְּתַב רַש"י ז"ל שֶׁבָּאוּתוֹ הַיָּמִין עֲצָמוֹ שְׁנֹאֲדָר בְּכַח בָּאוּתוֹ יָמִין מִרְעִיץ אוֹיֵב. וְגַם כָּאֵן הַפְּרוּשׁ כֹךְ, אֵת גְּדֻלָּה הוּא הַחֶסֶד, וְאֵת יָדָה הַחֻקָּה לומר שֶׁבְּמָקוֹם שְׁנֵתָעוֹרֵר הַגְּדֻלָּה הוּא הַחֶסֶד, שֶׁם בָּאוּתוֹ הַמָּקוֹם שׁוּרָה הִיד הַחֻזְקָה. וְהַטַּעַם לָזֶה, כִּי לְכַאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן לְפִי שֶׁהַיָּמִין הִיא הַנִּקְרָא חֶסֶד בְּכָל מָקוֹם וְשִׁמְאֵל הוּא הַגְּבוּרָה, אָף שֶׁהָאֵמֶת הוּא כֹךְ, כְּשֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה דִין בְּהִרְשָׁעִים הֵם הָאֵמוֹת, אֲזִי הַדִּין נִקְרָא לְמַעַלָּה בְּשִׁמִּים חֶסֶד, כִּי הוּא חֶסֶד לְיִשְׂרָאֵל לְנִקְם נִקְמָתָם בְּאוֹיְבֵיהֶם, אָף עַל פִּי שְׁאֵלִיהֶם הוּא גְבוּרָתוֹ. וְזֶהוּ שְׁאֲמַר כָּאֵן אֵת גְּדֻלָּה בּוֹ וְאֵת בּוֹ, פְּרוּשׁ הֵם נִכְלָלִים בְּאַחַת בִּימִין, שְׁלֹפִי שֶׁהוּא חֶסֶד בְּשִׁמִּים אָף לְמִטָּה בְּאַרְץ הוּא גְבוּרָה לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ דִין. וְזֶהוּ הַתּוֹרָן אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשִׁמִּים וּבְאַרְץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ הֵם הַרְחֵמִים לְמַעַלָּה בְּשִׁמִּים, וּכְגִבוּרָתְךָ לְמִטָּה בְּאַרְץ, כִּנ"ל, אֲשֶׁר אֵתָה עוֹשֶׂה אוֹתָם בְּכַח אֶחָד בִּימִינֶךָ הַכֹּל, וְק"ל:

העצה להגיע לדביקות הבורא שיתבונן
בגודל נשמתו

הַשְּׁמֵר לָךְ וְשִׁמְרֵה נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֵת

הצדיק נקרא איש אלקים כי שולט על הדינים

היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי (ה כא). ואחר זה כתיב (פסוק כב) אם יספים אנחנו לשמע בו עוד ומתנו. * הנה השני כתובים הם מכחישים וסותרים זה את זה לכאורה, שהם בעצמם אמרו כי ידבר אלהים את האדם וחי, * והדר אמרו אם יספים בו ומתנו. * ונקדים לפרש פסוק בתהלים (פכ ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם אכן כאדם תמותון'. * דהנה כתבנו פעמים רבים, דהצדיק נקרא איש אלהים, כמו שכתוב (שם ז א) 'משה איש אלהים', מפני שהצדיק הוא בעל הדינים, והם בידו לכל אשר יחפץ יטנו להכניעם ולהמתיק אותם. והצדיק הוא הדין, כי הדינים נקראים אלהים, וכאשר דין יגזור למטה בן יקום, כי כשיש דין למטה אין דין למעלה. ולכן על ידי זה יכול לבטל כל הדינים מישאל וכל הגזרות. ולכן נקרא הצדיק איש אלהים, פרוש בעל אלהים.

על ידי שהצדיק עושה דין למטה מתבטל
הדין למעלה

וזהו דאמרין בגמרא (מו"ק טז:) הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל, שנאמר (איוב כב כח) 'ותגזר אמר ויקם'. והנה לכאורה האף מוכח מזה שהצדיק יבטל הדינים והגזרות שהקדוש ברוך הוא גוזר, והלא משמעות הפסוק הוא כשהצדיק גוזר הקדוש ברוך הוא מקים. ועל פי

על פי כן אינו רשאי לעשות שום דבר עד שמשלחין אותו במקוון לעשות הדבר ההוא, וזה הוא מחסדי הבורא ברוך הוא שנקצב לאיזה אדם איזה צער חלילה לכמה ימים, אז אינו יכול הבעל דבר למצא עת ההוא כי אם בסוף הימים שנקצב לו, למען יוכל האדם לסבל כיון שלא יאריך הזמן הצער. * אבל אחר כל זה צריך האדם הצדיק היודע מזה לתקן שלא יולד שום צער וצרה לישראל כלל, והתקנה הוא להביא הדינים אל שרש העליון ולהמתיקם שם, כמו שדברנו מזה במקום אחר (ריש פרשת דברים), ואז אין שטן ואין פגע רע שולט כלל. *

בכח התשובה ממתיק הדינים בשורשם

ונבוא בזה אל באור הכתובים * בצר לה, פרוש כשיהיה לה הצר הוא הבעל דבר יבוא לקטרג עליה חלילה להמציא לה איזה צרה חס ושלום, * אני אומר לה שהשם יתברך עושה עמך חסד זה שלא ימצאוך הבעל דבר ההיא, כי אם באחרית הימים. * אבל כשתעשה אתה כף ושבבת את הדינים אל שרשם ותמתיקם, אז תפעל שלא יהיה לה שום צרה כלל. * והראיה לזה, שלא ירפך הוא מלשון רפואה, כי יש תבות חסרות א', * ולא ישחיתך פרוש שלא ישלט בך שום השחתה כי ימתק הכל, ולא תצטרך לרפואה כלל, ואז טוב לך. והבן: *

גבוה ועליונה צריך להוריד ולשוב קצת למטה ואחר כך עולה למדרגה היותר גבוהה. ובהגיע עת וזמן הלוכו בדרך כל הארץ לעלמא דקשוט והוא נפסק מהדבקות, אזי ילך ויאסף אל עמיו.

רצונו יתברך שמו שנהיה דבוקים בו בלי הפסק

ואמנם זה היה חפצו ורצונו של המקום ברוך הוא שנהיה אנחנו כלנו דבוקים בו, ולכן 'אנכי' ו'לא יהיה' מפי הגבורה שמענו (מכות כד). כי 'אנכי' הוא מצות עשה, * 'לא יהיה לך' הוא מצות לא תעשה באלהות, והם דברי דבקות, ולכן אמר לנו השם יתברך ברוך הוא בעצמו, למען נהיה דבוקים בו בהחיים הנצחיים. * וזהו פרוש 'אני אמרתי אלהים אתם', דהיינו שתהיו דבוקים בה' על ידי מדרגת 'אלהים', היינו הלא תעשה 'לא יהיה לך' כו', 'ובני עליון' היינו מצות עשה 'אנכי' שהוא עליון על כל, ונמצא שאתם דבוקים בהחיים הנצחיים. * 'אכן כאדם תמותון' דהיינו בהפסק עצמכם מהדבקות. *

הצדיק מחדש בכל יום דבקותו בהשי"ת

וזהו פרוש גם כן ואתם הדבוקים בה' חיים כלכם היום (לעיל ד ד), הנה מלת חיים מיתר. אמנם על פי הנ"ל יבאר, דהיינו שאתם דבוקים בה' בלבכם, כל אחד ואחד על ידי דבקות בהשם יתברך בחיים הנצחים הוא חי, אך אין זה כי אם חיים, דהיינו בכל יום ויום צריך לחזור ולדבק בו

הדברים הנ"ל נחא שפיר, כשהצדיק דן למטה וגזור אין דין למעלה, וממילא הם בטלים. *

על ידי שמתדבק הצדיק במקור החיים יש בכוחו להמשיך רפואה

אך זאת צריך להבין, מאין הוא להצדיק שיכול לרפאות לחולה על ידי תפלתו, ולהמשיך לו חיות שיחיה האדם, והלא חיותו של הצדיק איננו לעולם אלא הוא כמקרינות, והאיד דבר מקרה יכול לתן חיות לאדם, * השם יתברך ברוך הוא וברוך שמו שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים וחיותו הוא עצמיות יכול לתן חיות לאדם המקרי, אבל לא כן האדם שאין חיותו עצמיות. * אמנם אין זה כי אם מחמת שהצדיק מדבק עצמו בהשם יתברך ברוך הוא, ונמצא חיותו דבוק בהחיים הנצחיים העצמיות, והי ליה חיותו של הצדיק גם כן עצמיות ונצחיות, כי אל עצם יחד ידבקו. * ולכן יש כח ביד הצדיק להמשיך חיות אל החולה. *

הצדיק אינו חי לעולם כי אינו בדבקות בלי הפסק

ואם תאמר אם כן יהא הצדיק חי וקיים לעולם, * זה בלתי אפשרי, מחמת שהצדיק אינו תמיד בהדבקות ולפעמים נפסק מהדבקות, כי העולמות כך נבראים מטי ולא מטי (ראה זוהר בראשית טז), דהיינו שהצדיק צריך להיות הולך תמיד ממדרגה למדרגה, וברצותו לעלות להמדרגה היותר

הנצחיים, ונמצא חיותו גם כן עצמיות. *

יתברך כנ"ל, כי אי אפשר שיהיה בדבקות בתמידות. *

אי אפשר שידבר ה' עם האדם וחי

ואמרו אם יספיק אנחנו, דהיינו מה ששמענו מפי הגבורה 'אנכי' ו'לא יהיה לך', שהם מצוות עשה ולא תעשה באלהות והוא הדבקות, יכולים היינו שפיר לשמע ולחיות, אך אם יספיק אנחנו לשמע שאר מצוות מפי השם יתברך ברוך הוא בעצמו, זה אי אפשר שידבר השם יתברך עם האדם וחי, כי אם לצרף איזה דבר, היינו שדבר ה' עם משה פנים בפנים כדי לדבר אל ישראל, * ואלולי זאת מי כל בשר בו, לכן קרב אתה ושמע (ה כג-כד): *

בכח הצדיק להמשיך לאדם חיים אף שנגזר עליו מיתה

וזה שאמרו ישראל היום תזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם, דהיינו 'עם האדם', כמדברים זה אל זה. שהשם יתברך ברוך הוא מדבר וגזר והצדיק גזר ומבטל, אף אם נגזר חס ושלום מיתה על האדם, הצדיק יכול להמשיך לו חיות. ואם תאמר כנ"ל האין האדם אשר חיותו בלתי עצמיות יכול לתן חיות, * לזה אמר וחי, היינו על ידי הדבקות שיש לו בהשם יתברך בחיים

לעילוי נשמת

הרה"ר יוחאי ב"ר אליהו אשר זצ"ל